

Zarząd Województwa Lubelskiego

STRESZCZENIE

PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2006-2020

Lublin, luty 2009

Autor opracowania: dr Witold Wołoszyn

*Zamieszczone w niniejszym opracowaniu opinie i poglądy
odzwierciedlają wyłącznie stanowisko autora a nie Zamawiającego.*

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	4
I.1. Podstawy formalno-prawne.....	4
I.2. Cel i zakres prognozy.....	5
I.3. Generalne założenia metodyczne.....	5
II. Projekt aktualizacji „Strategii rozwoju województwa lubelskiego”.....	6
II.1. Ogólna charakterystyka projektowanego dokumentu.....	6
II.4. Projektowane zmiany zapisów SRWL wraz ze wstępną identyfikacją ich oddziaływania na środowisko i sferę społeczno-gospodarczą.....	8
III. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.....	8
IV. Główne problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie	9
V. Potencjalne oddziaływania na środowisko skutków realizacji zmian zapisów SRWL.....	10
V.1. Rozwój ekoenergii.....	10
V.2. Infrastruktura turystyczna.....	11
V.3. Infrastruktura drogowa o znaczeniu ponadregionalnym.....	11
V.4. Budowa lotniska regionalnego.....	12
VI. Wnioski i rekomendacje.....	14

I. Wprowadzenie

I.1. Podstawy formalno-prawne

Prognoza została sporządzona do projektu zmian „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020” opracowanego w drugiej połowie 2008 r. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego została uchwalona przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą nr XXXVI/530/05 w dniu 4 lipca 2005 r. Prace nad aktualizacją Strategii podjęto na podstawie Uchwały Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr IV/78/07 z dnia 19.03.2007 r.

Podstawę formalno-prawną sporządzenia prognozy stanowią:

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z 2008 r.),

a na szczeblu międzynarodowym:

- 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko,
- 2003/4/WE w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska,
- 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (obowiązuje od 25 czerwca 2003 r.).

Obowiązek sporządzenia prognozy wynika bezpośrednio z art. 46.1. ustawy z dnia 3 października 2008 r. (dalej ustawa o OOS). Zakres zawartości prognozy określa art. 51 ust. 2 cytowanej ustawy.

Zgodnie z zapisami ustawowymi rolą prognozy jest sprawdzenie czy i w jaki sposób w projekcie Strategii, uwzględniono aspekty ochrony środowiska oraz ideę zrównoważonego rozwoju. Ma ona również wykazać czy przyjęte rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko chronią przed powstawaniem konfliktów i zagrożeń oraz w jakim stopniu warunki realizacji celów i działań Strategii mogą oddziaływać na środowisko.

Tok postępowania formalno-prawnego składa się z następujących elementów (ustawa z dnia 3 października 2008 r. o OOS):

- zgodnie z art. 53 organ opracowujący projekt Strategii, uzgadnia z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie) zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- zgodnie z art. 54.2. organ opracowujący projekt Strategii zapewni możliwość udziału społeczeństwa, zgodnie z przepisami działu III rozdział 1 i 3, w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;
- zgodnie z art. 54.1. organ opracowujący projekt Strategii, poddaje projekt, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez właściwe organy, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie);

- zgodnie z art. 55. 1. organ opracowujący projekt Strategii bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie), oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Do przyjętej Strategii załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętej Strategii w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione (art. 55.3.):

- 1) ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 2) opinie właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie);
- 3) zgłoszone uwagi i wnioski;
- 4) wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- 5) propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień Strategii.

- zgodnie z art.55.4. organ opracowujący projekt Strategii przekazuje przyjęty dokument Strategii wraz z podsumowaniem, zawierającym uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, właściwym organom, o których mowa w art. 57 i 58 (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska i Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie).

I.2. Zakres merytoryczny i cel prognozy

Prognoza uwzględnia ustalenia art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z postanowieniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo z 30.12.2008 roku; znak: RDOŚ-06-WOO-7041/01/08/ER) oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie (pismo z 30 grudnia 2008 roku; znak: DNS-NZ. 700/MP 5/08) prognoza powinna także uwzględnić:

- informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania;
- informacje odzwierciedlające stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

I.3. Metodyka opracowania prognozy

Najistotniejszą kwestią do rozstrzygnięcia w analizach prowadzonych w prognozie oddziaływania na środowisko jest identyfikacja i ocena znaczących oddziaływań. Dyrektywa 2001/42/WE w załączniku II zawiera kryteria określające znaczenie potencjalnych oddziaływań. Są one podzielone na dwie grupy:

I) Charakterystyka planów i programów, z uwzględnieniem w szczególności:

- stopnia, w jakim plan lub program ustala ramy dla projektów i innych działań, albo w zakresie warunków dotyczących lokalizacji, rodzaju, wielkości i funkcjonowania albo przez alokację zasobów,
- stopnia, w jakim plan lub program wpływa na inne plany i programy, w tym plany i programy w hierarchii,
- przydatności planu lub programu dla uwzględnienia aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania stałego rozwoju,
- problemów dotyczących środowiska mających związek z planem lub programem,
- przydatności planu lub programu dla wdrażania prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego środowiska (np. plany i programy związane z zarządzaniem odpadami lub ochroną wód).

II) Charakterystyka wpływu oraz obszaru potencjalnie zagrożonego, z uwzględnieniem w szczególności:

- prawdopodobieństwa, czasu trwania, częstotliwości i odwracalności wpływu - skumulowanego charakteru wpływu,
- transgranicznego charakteru wpływu,
- zagrożenia dla zdrowia ludzkiego lub dla środowiska (np. w wyniku awarii),
- rozmiarów i przestrzennego zasięgu wpływu (obszar geograficzny i wielkość populacji prawdopodobnie zagrożonej),
- wartości i wrażliwości obszaru potencjalnie zagrożonego, z tytułu:
  - szczególnych właściwości naturalnych lub dziedzictwa kulturowego,
  - przekroczonych standardów jakości środowiska lub wartości dopuszczalnych,
  - intensywnego użytkowania gruntów,
  - wpływ na obszar lub krajobrazy posiadające uznany krajowy, wspólnotowy lub międzynarodowy status ochronny.

Wyliczone wyżej kryteria zostały wykorzystane w niniejszej prognozie do identyfikacji oraz scharakteryzowania oddziaływań określanych mianem znaczących. W szczególności skoncentrowano się na analizie projektowanych zmian zapisów w stosunku do istniejącego dokumentu SRWL. Analiza porównawcza pozwoliła na wyłonienie zapisów, które potencjalnie mogą w istotny sposób oddziaływać na aspekty społeczno-gospodarcze oraz przyrodnicze. Następnie zidentyfikowane zagadnienia zostały szczegółowiej scharakteryzowane pod kątem oddziaływania na poszczególne elementy środowiska oraz pod względem możliwości zastosowania środków minimalizujących ich spodziewany negatywny wpływ.

Struktura i większość kluczowych zapisów SRWL nie uległa istotnym zmianom. W tej sytuacji analizy dotyczące potencjalnych znaczących oddziaływań, zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko projektu SRWL z 2005 roku, nie straciły na aktualności.

Należy podkreślić, że przy określaniu potencjalnego oddziaływania projektu ustaleń Strategii na środowisko kierowano się zasadą ostrożności (przezorności). Zastosowanie takiego podejścia skutkuje tym, iż niektóre potencjalne oddziaływania mogą być nieco wyolbrzymione. Wynika to z niepewności co do skali oraz rodzaju zadań, które będą realizowane na podstawie przyjętej Strategii, a w konsekwencji ich wpływu na środowisko. Ponadto założono, iż wstępna wersja prognozy poddana zostanie konsultacjom społecznym, a następnie, w miarę potrzeb, będzie zweryfikowana (poprawiona i uzupełniona).

II. Projekt aktualizacji „Strategii rozwoju województwa lubelskiego”

II.1. Ogólna charakterystyka projektowanego dokumentu

Zgodnie z projektem Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2015, *strategia rozwoju* definiowana jest jako główne narzędzie polityki regionalnej, określające zasadnicze cele i kierunki rozwojowe oraz metody wyrównywania szans, mając na celu spójność gospodarczą, społeczną oraz przestrzenną i zrównoważony rozwój kraju.

Pierwsza wersja „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego” powstała w latach 1999-2000 i została uchwalona przez Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 14 lipca 2000 roku. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego została uchwalona przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą nr XXXVI/530/05 w dniu 4 lipca 2005 r. Prace nad kolejną aktualizacją SRWL podjęto na podstawie Uchwały Zarządu Województwa Lubelskiego Nr XXXIV/318/07 z dnia 12.04.2007 r.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wprowadziła zmiany w ustawie o samorządzie województwa dotyczące kształtu strategii wojewódzkiej. Zgodnie z art. 11 Ustawy o Samorządzie Województwa strategia rozwoju województwa musi mieć wydzielony okres zgodny z okresem obowiązywania strategii rozwoju kraju. Obecna Strategia Rozwoju Kraju, której projekt został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006r. została opracowana na lata 2007-2015. Horyzont czasowy obowiązującej SRWL został określony na rok 2020. Powstała więc konieczność wprowadzenia zapisów w SRWL, które w jasny sposób wydziela cele i działania możliwe do osiągnięcia i realizacji do 2015 r.

Zakładany pierwotnie harmonogram prac nad aktualizacją SRWL (stanowiący załącznik do Uchwały Nr IV/78/07 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 19 marca 2007r.) był pięciokrotnie aktualizowany (Uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego - odpowiednio Nr: XI/169/07 z dnia 23 października 2007r., XVI/240/07 z dnia 20 grudnia 2007r. oraz Nr XIX/263/08 z dnia 3 marca 2008r., XXIII/357/08 z dnia 30 czerwca 2008 r., XXVI/461/08 z dnia 8 grudnia 2008 r.).

Procesu aktualizacji "Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020" ma charakter wieloetapowy i składa się z realizacji następujących działań:

- wydzielenia celów możliwych do zrealizowania do 2015 r.,
- opracowania listy projektów kluczowych,
- uaktualnienia analiz diagnostycznych,
- konsultacji społecznych,
- przedstawienia zatwierdzonego przez Zarząd WL projektu zmian na Komisjach Sejmiku oraz zatwierdzenie tekstu jednolitego Strategii przez Sejmik.

Strategia rozwoju województwa lubelskiego ma w założeniu charakter długookresowy i sięga swoimi zadaniami do roku 2020. Uchwalony dokument stanowi podstawę Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013. W RPO znajdują się zadania i działania, które będą współfinansowane przez Unię Europejską.

II.2. Projektowane zmiany zapisów SRWL wraz ze wstępną identyfikacją ich oddziaływania na środowisko i sferę społeczno-gospodarczą

Projekt zmian zapisów SRWL odzwierciedla wielomiesięczne prace konsultacyjne, które odbyły się w latach 2007-2008 na obszarze województwa lubelskiego. Należy zwrócić uwagę na fakt, że proponowane zmiany dotyczą tylko niektórych kierunków działań, natomiast cele i priorytety nie ulegają zmianom. Ponadto dokonano jednoznacznego wydzielenia działań możliwych do osiągnięcia i realizacji do 2015 r. Pozostałe działania przeznaczono do realizacji w horyzoncie do 2020 roku. Wprowadzenie tego typu podziału wiązało się z przeredagowaniem wielu dotychczasowych zapisów, ich doprecyzowaniem lub uogólnieniem.

Analiza proponowanych zmian wskazuje, że będą one miały korzystny wpływ na sferę społeczno-gospodarczą. W kontekście środowiska przyrodniczego niektóre planowane zmiany zapisów mogą z jednej strony być pozytywne, z drugiej zaś mogą mieć charakter negatywny. Niepewność i niejednoznaczność wnioskowania wynika z braku konkretnych przesłanek, co do sposobu, skali i charakteru realizacji proponowanych zapisów w przyszłości.

III. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Analizy wykonane na potrzeby projektu aktualizacji SRWL w roku 2005 oraz w latach późniejszych (w kontekście programów wojewódzkich uszczegóławiających zapisy SRWL) wynika, że przedmiotowy dokument uwzględnia Politykę Ekologiczną Państwa oraz pryncypia ochrony środowiska ustanowione na poziomie Unii Europejskiej. Należy podkreślić, iż SRWL w Priorytecie 3 (cel 3.2. „Zachowanie i wzmacnianie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Lubelszczyzny”) zawiera pakiet działań prośrodowiskowych. Należy uznać, iż mają one wymowę horyzontalną w stosunku do pozostałych celów zapisanych w SRWL.

Proponowane zapisy aktualizacyjne uwzględniają wytyczne projektu „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” (Ministerstwo Środowiska 2008).

Należy zaznaczyć, że zapisy SRWL zostały uszczegółowione w kilku specjalnych programach wojewódzkich. W szczególności chodzi o Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015 (dokument przyjęty uchwałą Nr XXV/435/08 z 27 października 2008 r. Sejmiku Województwa Lubelskiego). Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne są także zapisy Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego (dokument przyjęty uchwałą Nr XXV/435/08 z 27 października 2008 r. Sejmiku Województwa Lubelskiego) a także Wojewódzki Program Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego, który został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubelskiego Uchwałą Nr XLIV/676/06 z dnia 27.02.2006 r. Ostatni z wymienionych wcześniej dokumentów identyfikuje zasoby odnawialnych źródeł energii na Lubelszczyźnie oraz określa możliwości ich wykorzystania. Największe możliwości produkcji energii w województwie związane są z

wykorzystaniem biomasy. Obecnie trwają prace nad zatwierdzeniem Programu Rozwoju Energetyki dla Województwa Lubelskiego.

W prognozach oddziaływania na środowisko, wykonanych w ramach postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla projektów tych dokumentów, nie stwierdzono rozbieżności celów SRWL z celami ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

IV. Główne problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie

Na podstawie analizy danych statystycznych oraz informacji zawartych w wielu opracowaniach naukowych i raportach można wskazać najważniejsze problemy związane z ochroną środowiska w województwie lubelskim. Problemy te dotyczą przede wszystkim środowiska wodnego, czystości powietrza atmosferycznego (głównie w miastach i w sąsiedztwie tras samochodowych), zmian krajobrazowych powodowanych zagospodarowywaniem przestrzeni geograficznej, gospodarki odpadami (szczególnie komunalnymi) oraz niedostatkami w finansowaniu zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Kumulacja wspomnianych problemów objawia się zakłóceniami funkcjonowania najcenniejszych terenów przyrodniczych Lubelszczyzny oraz może wywoływać niekorzystne skutki zdrowotne.

W „Programie Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do roku 2015” (2008) wskazują się kilka obszarów, na których zaobserwowano istotne sytuacje o charakterze konfliktowym. Są to:

- 1) Obszar miasta Lublina i jego okolic ze względu na: duże zanieczyszczenie powietrza (klasa C), występowanie miejsc przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu, wystąpienie leja depresyjnego, potencjalne zagrożenie poważną awarią przemysłową (lokalizacja zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, przebieg tras przewozu materiałów niebezpiecznych, ważny węzeł kolejowy);
- 2) Obszar miasta Chełma i okolic ze względu na: obszar siedliskowy NATURA 2000 (Torfowiska Chełmskie) i obszar ptasi (Chełmskie Torfowiska Węglanowe) duże zanieczyszczenie powietrza (miasto Chełm - klasa C), wystąpienie leja depresyjnego, potencjalne zagrożenie poważną awarią przemysłową (lokalizacja 1 zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i 2 o dużym ryzyku, przebieg tras przewozu materiałów niebezpiecznych, ważny węzeł kolejowy), niekorzystny klimat akustyczny w mieście;
- 3) Obszar począwszy od miasta Biała Podlaska do granicy z Białorusią ze względu na: duże zanieczyszczenie powietrza w mieście (klasa C), występowanie potencjalnego zagrożenia poważną awarią przemysłową (lokalizacja 8 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i 1 o zwiększonym ryzyku, przebieg trasy przewozu materiałów niebezpiecznych, ważny węzeł kolejowy w Białej Podlaskiej), niekorzystny klimat akustyczny w mieście.

Najwartościowsze przyrodniczo ekosystemy województwa lubelskiego chronione są przez dwa parki narodowe (Roztoczański i Poleski), 17 parków krajobrazowych, 18 obszarów chronionego krajobrazu, 85 rezerwatów i 1554 pomników przyrody (tab.9). Najcenniejszą pod względem przyrodniczym częścią województwa lubelskiego jest Polesie (w tym Pojezierze Łęczyńsko - Włodawskie) – powołano tam Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Polesie Zachodnie”. Szczególnymi walorami przyrodniczymi charakteryzuje się także

Roztocze z Puszcą Solską, gdzie planuje się utworzenie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery oraz doliny Wisły, Bugu i Wieprza.

W województwie lubelskim zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1275) znajduje się 21 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO), kolejne 2 obszary znajdują się na tzw. Shadow List 2006. Obszary OSO zajmują około 14% pow. Województwa (ryc.6).

W dalszym ciągu trwają prace nad ustaleniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO). Projekt rządowy zakłada utworzenie na terenie woj. lubelskiego 48 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO), z czego 13 listopada 2007 r. Komisja Europejska wydała decyzje zatwierdzającą listę 31 obszarów SOO (następne 17 obszarów czeka na zatwierdzenie). Kolejnych 6 obszarów SOO znajduje się na Shadow List 2006. Obecnie obszary SOO zajmują 4,5% powierzchni województwa.

Wszystkie proponowane obszary NATURA 2000 muszą być traktowane jako potencjalne obszary chronione i podlegają ochronie prawnej do chwili podjęcia decyzji przez Komisję Europejską.

V. Potencjalne oddziaływania na środowisko skutków realizacji zmian zapisów SRWL

V.1. Rozwój ekoenergii

Przedsięwzięcia dotyczące wykorzystania odnawialnych źródeł energii odnoszą się do kierunków działań w ramach celów 1.2 oraz 1.3. Uprawa roślin energetycznych oraz rozwój energii ze źródeł odnawialnych (głównie biomasa i energia wiatru) mogą generować zarówno oddziaływania dodatnie jak też ujemne. W „Prognozie oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii dla Województwa Lubelskiego” (2005) podkreślono, że głównym kierunkiem rozwoju OZE na terenie województwa będzie wykorzystanie biomasy do produkcji energii cieplnej i elektrycznej oraz wytwarzania biopaliw. Do spodziewanych korzyści ekologicznych wdrożenia tego Programu zaliczono:

- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego (dwutlenek siarki, pyły, tlenek węgla),
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (dwutlenek węgla, podtlenek azotu, metan),
- zmniejszenie zużycia nieodnawialnych paliw kopalnych,
- zmniejszenie ilości deponowanych odpadów komunalnych i osadów ściekowych oraz odpadów z rolnictwa, leśnictwa i przemysłu drzewnego (wykorzystanie energetyczne słomy może prowadzić do zmniejszenia zużycia paliw kopalnych w przeliczeniu na węgiel kamienny o około 1 mln Mg rocznie, co odpowiada około 300-400 mln zł).

Wśród potencjalnych skutków negatywnych wdrożenia Programu Rozwoju Alternatywnych Źródeł Energii podkreślono możliwość niekorzystnego oddziaływania na bioróżnorodność regionu, w tym na obszary prawnie chronione oraz na zróżnicowanie i walory estetyczne krajobrazu. Do najistotniejszych możliwych oddziaływań negatywnych należy zaliczono:

- zwiększenie emisji tlenków azotu w przypadku większego wykorzystania biomasy,
- obniżenie bioróżnorodności w przypadku upowszechnienia się monokultur roślin energetycznych (uprawy wielkoobszarowe) lub wprowadzania na obszary cenne przyrodniczo obcych gatunków,
- możliwość obniżenia walorów estetycznych krajobrazu w wyniku zmian użytkowania gruntów (wielkoobszarowe monokultury roślin energetycznych) oraz budowy instalacji

służących do wykorzystania zasobów energii odnawialnej (np. wiatraki, tamy, elektrownie geotermalne) .

V.2. Infrastruktura turystyczna

Realizacja przedsięwzięć dotyczących infrastruktury turystycznej odnosi się do zapisów kierunków działań w ramach celów 1.3. oraz 4.1. Rozwój turystyki, zarówno w układzie globalnym jak i lokalnym, determinowany jest przez wiele czynników, jednak walory przyrodnicze stanowią zasadniczy element podaży turystycznej. Turystyka tworzy zarówno miejsca pracy, zapewnia dobrobyt, ale powoduje również zmiany społeczne i przyrodnicze.

Budowa infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej może z jednej strony aktywizować obszary atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo, z drugiej zaś powodować sytuacje konfliktowe. Większa liczba turystów może potencjalnie powodować zwiększenie zapotrzebowania na wodę i energię, wzrost natężenia hałasu, wzrost ilości generowanych odpadów i ścieków, zanieczyszczenia powietrza (transport samochodowy i lotniczy), zagrożenia różnorodności biologicznej (penetracja naturalnych siedlisk, płoszenie zwierząt, wydeptywanie)

Odpowiednia infrastruktura turystyczna i towarzysząca oraz przemysłana organizacja ruchu turystycznego zwykle znacząco minimalizują tego typu oddziaływania. Chodzi także o odpowiednią lokalizację obiektów turystycznych i infrastruktury turystycznej (przykładowo kąpieliska, trasy rowerowe, trasy narciarskie, szlaki piesze i konne, hotele i domy wypoczynkowe, drogi dojazdowe itp.). Odpowiednia realizacja infrastruktury turystycznej sprzyja zamierzonej kanalizacji ruchu turystycznego oraz zmniejsza tym samym zagrożenia dla terenów pełniących istotne funkcje ekologiczne. Potencjalny wpływ na środowisko wdrożenia proponowanych zapisów w SRWL będzie zależał od sposobu realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Na terenach pełniących istotne funkcje przyrodnicze powinna rozwijać się turystyka zrównoważona. Chodzi o zintegrowanie działalności turystycznej z celami ochrony przyrody oraz celami ochrony tradycyjnej kultury lokalnych społeczności, a także z kształtowaniem nowych zachowań turystów oraz organizatorów ruchu turystycznego. Turystykę zrównoważoną charakteryzują następujące zasady:

- dostosowanie rozwoju turystyki do rodzaju i jakości zasobów środowiska przyrodniczego oraz jego odporności na degradację,
- partycypacja miejscowej ludności we wszystkich przedsięwzięciach związanych z turystyką, które podejmowane są na zamieszkałych przez nią terenach,
- oparcie oferty turystycznej na miejscowych zasobach naturalnych, ludzkich, materialnych,
- zintegrowanie rozwoju turystyki z miejscowym rozwojem gospodarczym oraz uzyskanie korzyści społecznych i ekonomicznych dla miejscowej ludności.

V.3. Infrastruktura drogowa o znaczeniu ponadregionalnym

Realizacja infrastruktury drogowej o znaczeniu ponadregionalnym dotyczy kierunków działań w ramach celu 3.1. Na terenie województwa lubelskiego do najistotniejszych dróg o znaczeniu ponadregionalnym zalicza się drogi krajowe nr 17 i 19 a także drogę nr 12.

Inwestycje drogowe, w fazie eksploatacji charakteryzują się oddziaływaniami ciągłymi, długotrwałymi o zmiennym natężeniu w postaci:

- emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- emisji zanieczyszczeń do podłoża (pyły, substancje ropopochodne),
- emisji hałasu i wibracji,

- emisji światła (uciążliwość szczególnie w porze nocnej).

Ponadto drogi krajowe o najwyższych parametrach i wysokim natężeniu ruchu pojazdów samochodowych (autostrady i drogi ekspresowe) prowadzą niejednokrotnie do fragmentacji środowiska i krajobrazu, zakłócając lub uniemożliwiając łączność ekologiczną między różnymi obszarami. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie przeprowadziło analizę potencjalnych konfliktów przestrzennych z terenami pełniącymi istotne funkcje przyrodnicze istniejącej i planowanej infrastruktury drogowej oraz kolejowej w województwie lubelskim.

Droga krajowa nr 19 (planowana do przebudowy do klasy drogi ekspresowej) łączy ważne ośrodki miejskie (Białystok, Lublin, Rzeszów), może też połączyć Litwę, Polskę i Słowację. Istnieją zamierzenia, aby drogę nr 19 włączyć do sieci dróg TEN-T. Tym sposobem wzrosną szanse na szybsze i skuteczniejsze finansowanie jej modernizacji. Droga nr 19 koliduje z korytarzami ekologicznymi na odcinkach przebiegających przez:

- Lasy Janowskie (Janów Lubelski – Łązek Ordynacki),
- Dolinę Wieprza i Tyśmienicy koło Kocka.
- Lasy Kozłowieckie (Niemce – Wandzin),

oraz z obszarem Natura 2000 „Lasy Janowskie” PLB060005, proponowanym obszarem siedliskowym Natura 2000 „Polichna”, a także z Kozłowieckim Parkiem Krajobrazowym i Parkiem Krajobrazowym „Lasy Janowskie”.

Droga krajowa nr 17 łączy Zamość i Lublin z jednej strony z Warszawą, a z drugiej z przejściem granicznym Hrebenne i dalej ze Lwowem. Droga nr 17 koliduje z korytarzami ekologicznymi na odcinkach przebiegających przez:

- dolinę Wieprza koło Krasnegostawu,
- dolinę Giełczwi w Piaskach,
- pradolinę Wieprza (Żyrzyn – Moszczanka),

a także obszarami Natura 2000: „Roztocze” PLB060012, „Dolina Górnej Łabuński” PLB060013, „Izbicki Przełom Wieprza” PLH060030, „Dolny Wieprz” 060051, proponowanymi obszarami siedliskowymi Natura 2000 („Łopiennik”, „Księżostany”).

Droga nr 12 przebiega od przejścia granicznego w Dorohusku przez Chełm, Lublin, Puławę w kierunku Radomia. Koliduje ona z korytarzami ekologicznymi na odcinkach przebiegających przez:

- rejon chełmskich torfowisk węglanowych (Srebrzyszcze – Wólka Okopska),
- dolinę Wieprza w Dorohuczy,
- dolinę Bugu w Dorohusku

oraz obszarami Natura 2000: „Dolina Środkowego Bugu” PLB060003, „Chełmskie Torfowiska Węglanowe” PLB060002, „Torfowiska Chełmskie” PLH060023, proponowany siedliskowy obszar Natura 2000 „Leśnictwo Góry”, a także z Chełmskim Parkiem Krajobrazowym.

V.4. Budowa lotniska regionalnego

Realizacja lotniska regionalnego zapisano w kierunkach działań w ramach celu 3.1. Zapis dotyczący projektowanego portu lotniczego w Świdniku ma konkretny wymiar i w największym stopniu zmienia dotychczasowe brzmienie SRWL. Z tego też względu wymaga rozszerzonego komentarza oraz uzasadnienia.

Według Studium Programowo-przestrzennego Integracji Systemów Komunikacji w Województwie Lubelskim (2008) lokalizacja lotniska w Świdniku wskazana została jako optymalna uwzględniając szereg istotnych dla tego typu inwestycji uwarunkowań. Do najistotniejszych należą:

- maksymalne wykorzystanie terenu i infrastruktury dotychczasowego lotniska fabrycznego WSK „PZL-Świdnik” oraz istniejących tam wysokokwalifikowanych kadr,
- bliskie sąsiedztwo Lublina (5 km),
- mniejsze w porównaniu z innymi lokalizacjami nakłady na infrastrukturę towarzyszącą lotnisku, drogi i sieci oraz zakup niezbędnego terenu,
- dobre połączenie drogowe umożliwiające dojazd do centrum Lublina w czasie ok. 10 min: od północy droga Lublin - Mełgiew, od południa droga krajowa nr 12/17 Lublin – Dorohusk/Hrebenne,
- lokalizacja planowanej obwodnicy Lublina w bezpośrednim sąsiedztwie terenów portu lotniczego,
- przebieg w sąsiedztwie lotniska linii kolejowej Warszawa – Lublin – Chełm – Dorohusk,
- tereny położone w sąsiedztwie lotniska nadają się na lokalizację różnorodnej działalności gospodarczej (podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej – SSE Europark Mielec Lublin w Świdniku i dzielnica przemysłowa Lublina - Zadębie).

W celu upewnienia się co do trafności wyboru optymalnego miejsca lokalizacji regionalnego portu lotniczego na Lubelszczyźnie zlecono wykonanie specjalistycznej ekspertyzy (Sałek Z., Tomaszewski J., 2009). Autorzy ekspertyzy uwzględnili w prowadzonych badaniach szereg kryteriów i odnieśli je do potencjalnych lokalizacji regionalnego portu lotniczego w Zamościu, Radawcu, Niedźwiadzie oraz Świdniku. Zastosowano następujące kryteria kwalifikacyjne:

- 1) aspekty formalne (uwzględnienie lotniska w aktualnej dokumentacji Urzędu Lotnictwa Cywilnego),
- 2) zgodność z polityką rządu w zakresie transportu lotniczego (zapisy w dokumentach programowych),
- 3) bliskość dużych aglomeracji miejskich,
- 4) liczba ludności zamieszkująca strefę ciężenia danego lotniska,
- 5) bliskość ośrodka generującego wysokie technologie oraz zapewniającego dostęp do sektora naukowego,
- 6) istniejąca i planowana infrastruktura komunikacyjna (drogi, koleje, komunikacja miejska),
- 7) możliwość uzyskania dofinansowania (wpływ na stosunkowo szybkie uruchomienie regularnych połączeń lotniczych),
- 8) przesłanki ekonomiczne (w tym bliskość specjalnych stref ekonomicznych),
- 9) możliwości rozwoju sektora logistycznego,
- 10) dobrze rozwinięta infrastruktura otoczenia biznesu,
- 11) inne (np. wykwalifikowane kadry sektora lotniczego, tradycje lotnicze miejsca).

Tylko lokalizacje w sąsiedztwie Lublina miały znaczenie w kontekście tego typu inwestycji (duża liczba potencjalnych klientów, centralne położenie w województwie, spełnianie wymogów formalno-programowych). Z przeprowadzonych analiz wynika, iż najkorzystniejsze miejsce lokalizacji lotniska regionalnego na Lubelszczyźnie stanowi Świdnik (Sałek Z., Tomaszewski J., 2009).

Lotnisko, wpływając pozytywnie na aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego może generować także oddziaływania niekorzystne. Do najistotniejszych w tym kontekście należą:

- uciążliwość hałasu (lokalnie),
- zajęcie i zmiana zagospodarowania terenu oraz specjalne ograniczenia w zagospodarowaniu terenów sąsiednich (np. wysokość budynków),
- rozwój działalności gospodarczej pośrednio związanej z funkcjonowaniem portu lotniczego,
- wzrost natężenia transportu samochodowego i kolejowego w rejonie lotniska,
- ryzyko wystąpienia sytuacji awaryjnej (katastrofa lotnicza).

VI. Wnioski i rekomendacje

1. Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego dotyczy w szczególności kierunków działań, natomiast priorytety i cele nie ulegną zmianie. Aktualizacja ma charakter porządkujący (określenie zadań do 2015 roku i w perspektywie do roku 2020) oraz uzupełniający. Poczynione zmiany przyczynią się do lepszego rozplanowania działań strategicznych i efektywniejszego wykorzystania środków finansowych krajowych i zagranicznych.
2. Proponowane zapisy aktualizacyjne są zgodne z Polityką Ekologiczną Państwa, zasadami ochrony środowiska ustanowionymi na poziomie Unii Europejskiej oraz krajowymi dokumentami programowymi o charakterze strategicznym.
3. Proponowane zmiany zapisów Strategii nie spowodują znaczących oddziaływań w kontekście transgranicznym. Współpraca z Ukrainą i Białorusią może pozytywnie wpłynąć na stan środowiska strefy przygranicznej.
4. Analiza proponowanych zmian wskazuje, że będą one miały korzystny wpływ na sferę społeczno-gospodarczą. W kontekście środowiska przyrodniczego niektóre planowane zmiany zapisów mogą mieć charakter zarówno pozytywny jak też negatywny. Niepewność i niejednoznaczność wnioskowania wynika z braku konkretnych przesłanek, co do sposobu, skali i charakteru realizacji proponowanych kierunków działań (przykładowo uprawy roślin energetycznych).
5. Przypuszcza się, że najistotniejsze potencjalne zmiany przyrodnicze mogą być związane z rozbudową infrastruktury drogowej o znaczeniu ponadregionalnym (drogi nr 17, 19 i 12) oraz realizacją lotniska regionalnego w Świdniku.

Budowa lotniska w Świdniku nie będzie znacząco oddziaływała na obszar Natura 2000.

Istniejące drogi nr 17, 19 i 12 kolidują obecnie z obszarami Natura 2000. Modernizacja tych dróg, wyposażenie w infrastrukturę ochrony środowiska oraz zapewnienie łączności ekologicznej przecinanym obszarom o wysokich walorach przyrodniczych powinny ograniczyć skutki potencjalnych negatywnych oddziaływań na sieć Natura 2000. Na etapie rozważań strategicznych nie można jednoznacznie przesądzić o znaczących oddziaływaniach na obiekty Natura 2000 wyszczególnionych dróg. Należy przy tym zaznaczyć, że nie planuje się budowy zupełnie nowych dróg o znaczeniu ponadregionalnym a jedynie korekty przebiegu dróg już istniejących.

Wskazane przedsięwzięcia drogowe o znaczeniu ponadregionalnym powinny podlegać szczególnemu nadzorowi w kontekście wdrażania najlepszych rozwiązań mających na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań na ludzi i środowisko. Konieczne jest także przeprowadzenie postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przed uzyskaniem zezwolenia na ich realizację.

6. Realizacja przedsięwzięć wynikających z przyjętych w Strategii kierunków działań powinna uwzględniać spójność struktury przyrodniczej województwa lubelskiego oraz łączność pomiędzy obszarami pełniącymi istotne funkcje ekologiczne. Dotyczy to w szczególności dolin rzecznych, terenów leśnych, obszarów bagiennych i podmokłych. W prowadzonych analizach należy mieć na względzie sieć Natura 2000, która podlega specyficznym uwarunkowaniom prawnym.

7. Zaleca się przeprowadzenie szczegółowej analizy lokalizacji poszczególnych przedsięwzięć, wynikających z analizowanych kierunków działań w ramach celów 1.2, 1.3, 3.1, 4.1, w toku tworzenia wojewódzkiego i gminnych dokumentów planistycznych. Planowanie przestrzenne należy postrzegać jako jeden z najbardziej efektywnych instrumentów realizacji polityki ekologicznej, a także narzędzie pozwalające na unikanie potencjalnych konfliktów przestrzennych.
8. Analiza porealizacyjna powinna zostać przeprowadzona po pięciu latach od momentu zatwierdzenia dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego. Proponuje się wykorzystanie wskaźników monitorowania zawartych w dokumencie Strategii przy opracowywaniu analizy porealizacyjnej.